

Weerzien met de wederopbouw

Een fotografische terugblik op de wederopbouw

Arie Pieters

Weerzien met de wederopbouw

Een fotografische terugblik op de wederopbouw

Arie Pieters

Schrijver/samensteller: Arie A. Pieters
Omslagontwerp: Arie A. Pieters

Foto's privé-verzamelingen:

collectie Arie A. Pieters
collectie A. Pieters-Berkman †
collectie W. J. v. d. Berg †
collectie G. de Reus
collectie A. J. Berends
collectie A. W. Janssen
collectie E. Willems
collectie H. Roos
collectie W. H. Landman
collectie C. Kroos
collectie J. Schouwenburg

Overige foto's & informatie websites:

website Wikipedia.org
website Nationaalarchief.nl
website Zoekplaatjes.nl
website Haagsetijden.nl
website Seuterhistorie.nl
website Oudedaf.nl

Foto omslag:

Dhr. W. van Twist bij 'zijn' GMC kipper van de firma VDL
(Van der Linden) uit 's-Gravendeel.
ISBN: 9789403827100
Uitgegeven via: Bookmundo.com
Print: Printforce
Copyright: Arie A. Pieters, 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Keihard werken met oude legertrucks
3. Watersnoodramp van 1953: Tweede wederopbouw
4. De hoogtijdagen van de warenhuizen
5. De kleine wereld en de 'levende' sprookjes
6. Faas Wilkes naar Inter Milaan!
7. Megaprojecten
8. De moderne tijd
9. Iconische auto's
10. De opkomst van betaalbaar speelgoed
11. Verdwenen beroepen
12. Nawoord
13. Bronnen en woord van dank
14. Eerdere uitgaven

1. Inleiding

Ik ben zelf geboren in wat we gerust mogen bestempelen als de nadagen van de jaren van wederopbouw: Het jaar 1962. Zeven augustus om precies te zijn. Halverwege de jaren zestig begon de snelle economische groei, werden er vooral in de stedelijke omgeving heel veel nieuwe woningen gebouwd en nam de welvaart ook voor wat men toen nog 'de arbeidersklasse' noemde in relatief snel tempo toe. Maar dat alles was nooit mogelijk geweest zonder alle werk wat er in de jaren tussen 1946 en 1963 is verzet. Werk, dat als we het hebben over de bouw, aanleg van wegen en kanalen, dijkversterkingen enz. lange tijd grotendeels werd gedaan met trucks die waren verstrekt via de zogenaamde 'legerdump'. Vooral de legendarische GMC CCKW, maar ook Chevrolet en Studebakers. Stuk voor stuk vrachtwagens die de Tweede Wereldoorlog hadden overleefd.

Wagens die door de Amerikanen in het kader van het hulpprogramma in veel landen achter waren gelaten. Jammer genoeg wordt er tegenwoordig nauwelijks nog stil gestaan bij het vele en ook harde werk dat er vooral in de jaren vijftig is verzet. Columnisten in kranten, maar ook sommige schrijvers en presentatoren op radio en televisie schijnen het vreemd genoeg belangrijk te vinden om vaak de negatieve kanten van die periode op te sommen. Toch waren er ook volop positieve dingen: De snelle groei van verenigingen, het begin van allerlei nieuwe technologische ontwikkelingen, zeker in de auto-industrie. De komst van de televisie in de eerste Nederlandse huiskamers en in de tweede helft van de jaren vijftig ook de komst van allerlei kleinere modellen auto's, die voor steeds meer mensen betaalbaar werden. Het lijkt allemaal haast wel gewist te zijn uit het geheugen van deze mensen...

Maar los van wat we toch echt als slechts meningen kunnen kwalificeren, zijn er ook nog allerlei 'misverstanden' over de periode van wederopbouw én de jaren vijftig. Als we dan even bij de auto's blijven dan moeten we namelijk constateren dat heel wat bekende auto's, die regelmatig worden neergezet als 'iconen van de jaren zestig' helemaal niet stammen uit dat decennium. Maar zijn ontworpen én gepresenteerd in de tweede helft van de jaren vijftig. Dat is dus simpelweg een kwestie van je huiswerk niet doen. Hoog tijd voor eerherstel op dat gebied en daarom staan we hier apart even bij stil in dit boek. En wat dacht u van attractieparken die inmiddels allang niet meer uit onze samenleving weg zijn te denken? Jawel, twee van de bekendste zijn uitgedacht en tevens geopend in de jaren vijftig: De Efteling en Madurodam. In slechts anderhalve pagina hebben we nu al een heel ander, positiever beeld geschetst van de jaren vijftig en ook nog eens puur op basis van feiten.

Ik wens u als lezer veel lees- en ook kijkplezier.

Arie Pieters

**Van der Linden/VDL aan het werk met o.a. een GMC CCKW.*

2. Keihard werken met oude legertrucks

In mijn boekje *'Herinneringen aan Jimmy'* heb ik het werk dat in de jaren tussen 1946 en pakweg 1965 is verzet met merendeels de oude GMC CCKW legertrucks uitgebreid beschreven. Maar in een algemeen boek over de periode van wederopbouw mogen deze legendarische trucks én het verhaal van alle werk dat men ermee heeft verzet natuurlijk niet ontbreken. Niet in het minst omdat ze de basis hebben gelegd voor heel veel zaken waar wij nu nog van profiteren. Wegen, autosnelwegen, kanalen, ontelbare nieuwbouw projecten, het dijkherstel na de Watersnoodramp van 1953, dijkversterkingen en projecten die hoorden bij de Deltawerken, letterlijk voor al deze zaken hebben deze oude strijders uit de Tweede Wereldoorlog af en aan gereden. Samen met de dragline waren ze tussen 1946 en 1975 niet weg te denken bij heel veel nieuwbouw projecten. En sommige GMC's waren tot rond 1980 nog dapper aan het werk.

Ze deden echter nog meer dan zand, grond en grind af- en aanvoeren. Er waren namelijk ook GMC's met een kraan of klein model dragline achterop. Als takelwagen deden ze ook prima dienst en de Rotterdamse Roteb had 'Jimmy's', de oude bijnaam uit hun legerjaren rijden als vuilniswagen. Maar uiteraard reden er ook veel GMC kippers rond in het Rotterdam van de jaren vijftig. De stad die zo zwaar getroffen was tijdens de oorlog. *'Rotterdam is weer opgebouwd met behulp van die wagens'*, was de letterlijke uitspraak van iemand die het boekje *'Herinneringen aan Jimmy'* had aangeschaft. Heel wat bedrijven die actief waren in het grondverzet hebben hun wagenpark na de oorlog weer opgebouwd met behulp van de GMC's en soms een enkele Chevrolet en Studebaker tussen de 'Jimmy's'. Zo maakten ze voor veel bedrijven een nieuwe start mogelijk.

**De foto die op pagina nr.3 ook staat afgebeeld, maar nu met de nodige toelichting erbij. Twee iconen samen gevangen in één beeld: Beneden één van de vele GMC's die dienst deden als kipper in het Rotterdam van de jaren vijftig en als de belangrijkste blikvanger het pand van warenhuis Ter Meulen. Op deze opname van midden jaren vijftig was het opvallende en voor die tijd heel modern vormgegeven gebouw net enkele jaren geopend. Het was één van de panden die het Rotterdam van de wederopbouw zijn gezicht gaf.*

**Een GMC kipper en dragline van de firma Timmer uit Dordrecht. Een opname gemaakt rond 1960. We zien hier een GMC met een omgebouwde cabine. De originele GMC's waren er in twee uitvoeringen: Met gesloten cabine en met een open, zogenaamde tropencabine. Maar daar heb je in ons Nederlandse klimaat uiteraard niet zo heel veel aan. En dus was een klein legertje van carrosseriebouwers actief om die tropencabines om te bouwen naar een gesloten uitvoering. Daarom zien we bij die omgebouwde cabines ook altijd kleine verschillen in de vormgeving.*

**Een GMC van de 's-Gravendeelse firma Van der Linden, die op het moment van fotograferen net werd geladen door een dragline. Op hetzelfde moment dat de chauffeur van de truck poseerde voor de laadbak. Gevaarlijk? Nee, want de dragline machinisten konden 'lezen en schrijven' met hun machines. Van der Linden was één van de vele aannemers wiens wagenpark na de oorlog werd opgebouwd met GMC kippers, die afkomstig waren uit de legerdump. In de tweede helft van de jaren zestig zou het bedrijf uitgroeien tot één van de grootste op het gebied van grondverzet in de provincie Zuid-Holland.*

**Hier zien we een GMC van een andere Hoeksche Waardse aannemer. Van Ruiven uit Oud-Beijerland. Deze kipper heeft ook een aangepaste/omgebouwde tropencabine. Maar het is goed te zien dat deze GMC door een ander bedrijf onder handen is genomen, dan de kipper die we eerder op pagina nr.10 zagen. Deze carrosseriebouwer heeft geen moeite gedaan om de ronde vormen van de oorspronkelijke gesloten cabine na te maken.*

**Sloopwerkzaamheden in 's-Gravendeel in 1959. Van der Linden (VDL) aan het werk met een GMC en dragline.*

**'Doet uw stad een groot plezier, werpt op straat dan geen papier' Dat zijn nog eens heldere teksten! Te lezen op één van GMC's die in Rotterdam in de jaren vijftig aan het werk waren als vuilniswagens. Als mijn informatie juist is, dan is één zo'n GMC vuilniswagen van de Roteb bewaard gebleven. En die tekst... Misschien een idee om die weer te gebruiken voor onze hedendaagse vuilniswagens?*

Roteb stond voor: *Reiniging, ontsmetting, transport en brandweer*. Het was een dienstverlenend bedrijf van de gemeente Rotterdam. Het bedrijf werd in de 19e eeuw opgericht als de Rotterdamsche reinigingsdienst.

**Een GMC van VDL (Van der Linden) uit 's-Gravendeel met zijn chauffeur, dhr. W. van Twist. Inderdaad, u heeft het goed gezien: Op klompen! Zo ging dat dus 65-70 jaar geleden. Andere tijden, in alle opzichten. Stuurbekrachtiging, verstelbare stoelen, om nog maar te zwijgen over airco, die waren in de GMC uiteraard niet te vinden. En ook in die tijd kwamen er zomers voorbij met temperaturen dik boven de dertig graden. (De omslagfoto.)*

**Laat de GMC maar (sneeuw)schuiven. Ook als gemeentelijke vrachtwagens waren GMC's in heel het land aan het werk. En sneeuwruimen in die strenge winters in de jaren tussen 1947 en 1965 hoorde daar dus ook bij. De kans is overigens aanzienlijk dat begin jaren zestig de GMC's toen wegen sneeuwvrij hielpen maken, die een decennium eerder met hun hulp waren aangelegd.*